

Tur til Auschwitz

GRYTIDLIG FRA GARDERMOEN

En tur til Polen ble tidlig en del av jubileumspakken til Internasjonalt Forum, som fylte 20 år 16. august i år.

16 medlemmer meldte seg på til turen. Dessverre måtte 2 melde avbud på grunn av sykdom og 2 på grunn av jobb.

Men tilslutt sto 12 klare til å dra, alder mellom 12 og 85 år. Vi dro i to fly til København, det første hadde avgang kl 06.00, det andre kl 07.10. Så møttes vi i København hvor vi gikk om bord i et mye mindre fly kl 11.00 med destinasjon Wroclaw.

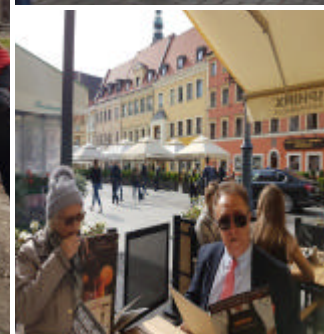
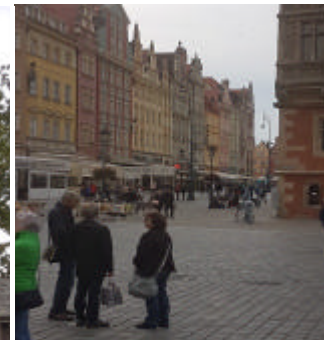
Å dra fra Gardermoen kl 6 om morgenen er en ganske røff påkjenning for de av oss som bor på litt avstand fra flyplassen. Personlig måtte jeg stå opp kl halv tre på natta etter knappe 2-3 timers søvn. Grei flytur til Wroclaw som tok under 1,5 timer.

På flyplassen ventet 2 store taxi'er som tok oss med direkte til vårt hotell, Radisson Blu Wroclaw. Et femstjerners hotell litt i ytterkant av sentrumskjernen. Hotellet anbefales. Noen av deltaker-

ne fikk rom på større- se med suiter.

Etter innsjekk dro vi til gamlebyen (Rynek) og sentrum. Sen lunch ble inntatt med strålende utsikt over folkelivet. Jaggu dukket det opp en statsråd med

bevæpnede livvakter og det hele.

Første punkt på vårt offisielle program var først neste dag, museet med verdens største maleri. Veien dit var kort, bare tvers over veien fra hotellet vårt i Wroclaw.

VERDENS STØRSTE MALERI

Verdens største maleri er et panorama av slaget ved Raclawice i 1794, der polske opprørere kjempet mot russiske soldater. Maleriet har en oppsiktsvekkende dybdeeffekt ved at det enorme maleriet, 120 x 15 meters, viser forskjellige hendelser under kampene. Dette har man oppnådd ved å legge ut sand, trær, ut-

styr med mer foran maleriet slik at fargene i maleriet samsvarer med forgrunnen. Maleriet er formet i en sirkel. Polakkene vant slaget, selv om de tallmessig var langt underlegne russerne. Maleriet ble malt av polakkene Kossak og Styka i 1894. Museet er verdt et besøk.

BESØK PÅ PAN TADEUZ MUSEET OG DEN JØDISK SYNAGOGEN WHITE STORCK

Både synagogen og museet ligger sentralt i Gamlebyen. Ved Rynek, som igjen er et torg/markeds plass i en by. Det var noen minutter å gå fra hotellet vårt til Gamlebyen, men når du først kom dit var det en opplevelse; folkelivet, restaurantene, gatesalg - alt omkranset av mektige kirker og hus i all verdens farger.

Har du hørt om Pan Tadeuz? Temmelig ukjent for oss før vi kom til Polen. Det henspiller på en fiktiv person, Herr Tadeuz, som er et nasjonalt epos, forfattet av Adam Mickiewicz i 1834. Vi hadde avtalt møte med to representanter fra vår ambassade i Warszawa, Ingrid Norstein, for øvrig medlem i Internasjonalt Forum, og Karina Karpinska. Å besøke dette museet var etter innspill fra ambassaden i og med at museet har fått økonomisk støtte gjennom EØS-midler.

Museet er moderne og delvis interaktivt. Handlingen foregår i 12 bøker, alle skrevet i poesi. Handlingene henviser til fem dager i 1811 og

to dager i 1812.

For litterært interesserte er nok dette et fascinerende sted å besøke, men vil nok for enkelte i den yngre garde være litt kjedelig. Alle slike nasjonale epos inneholder lidelseshistorier, også denne, men her er det også oppskrifter på hvordan livet skal leves. Polen var et klassesamfunn på den tiden, med en søkkrik adel som bodde i sine slott, mens den vanlige bonde og arbeider levde i fattigdom. Historisk sett veldig interessant og for polske barn obligatorisk lesning.

Fra museet dro vi til den jødiske synagogen der det var avtalt tid for omvisning og orientering av norske Bente Kahan, skuespiller og sanger.

Hun er bosatt og gift i Wrocław, og har vært en drivende kraft i restaureringen av den jødiske synagogen i byen. Før krigen bodde

det 30000 jøder i Wrocław, i dag omkring 300.

Synagogen har fått økonomisk støtte av EØS-midler til restaureringen. Nå også fra flere hold.

Dette er en moderne synagoge, åpen for alle og til forskjellige aktiviteter, som nå mer er blitt et lokalt kultursenter enn et lukket menighetshus. Den er blitt utrolig flott, men fortsatt gjenstår mye arbeide. Under

kommunisttiden overtok polske myndigheter bygningene og man kan trygt si at kvartalet som omfattet den tidligere synagogen forfalt. Bente Kahan er datter av Herman Kahan, en av de få overlevende norske Auschwitz-fangene, har gjort en fantastisk jobb med å organisere restaureringen. Hun ble for øvrig kåret til æresborger av Wrocław tidligere i år. Synagogen, som heter White Stork, kan tilby bed & breakfast om et års tid for de som søker rimelig overnatting. Etter en strålende omvisning avsluttet gruppen dagen med en suverensen lunch sammen med våre folk fra ambassaden der vi fikk en kort orientering om dagens Polen og polsk politikk. Ikke særlig oppmuntrende, for å beskrive situasjonen kort.

Bente Kahan

AUSCHWITZ OG BIRKENAU

De fleste har hørt om Auschwitz, nazistenes største utryddelsesleir, der mer enn en millioner mennesker ble gasset i hjel. Noen i gruppa hadde besøkt stedet tidligere, men for de fleste var dette første gangen. Vi dro tidlig med innleid buss fra Wrocław. Beregnet reisetid var ca 3 timer. Turen startet med bursdagssangen. Halvor, fylte år samme dag. Han hadde tenkt å holde det hemmelig, men da glemte han facebook. Bok om Wrocław ble innkjøpt som gave. Antar han vil huske denne spesielle dagen. Ankomst Auschwitz ca en time før vi hadde booket guide og omvisning. Ventetid foran inngangen, mye folk, bl.a flere skoleklasser fra Norge. Først litt forsinket kunne vi starte. Inn gjennom den velkjente porten med tekst; "Arbeit macht

frei" - stort sett førte oppholdet til døden, ikke frihet. Vi fikk en dyktig engelsk språklig guide, med Mastergrad i historie. Området rundt leirene i området var ryddet for sivile i en omkrets på 40 km. Ergo visste de ikke hva som foregikk av myrderier, men de var klar over eksistensen av fangeleiren. Guiden fortalte at motstandsbevegelsen kjente til at fangene systematisk ble drept i stort antall. Noe som en pensjonert polsk oberst, som kjempet i motstandsbevegelsen i området under hele krigen, fortalte meg i en annen sammenheng da vi i 2015 besøkte polske veteraner og brigaden som slåss i Narvik. De allierte var også klar over eksistensen av leiren, men valgte ikke å angripe den da den pr definisjon ikke var et krigsmål. Rundt ho-

vedleiren var det 40 satellittcamps. De fleste var tvangsarbeidsleire. Birkenau hadde imidlertid bare en funksjon, utryddelse, massedrap. Leiren er enorm.

Tyskerne prøvde å ødelegge bevis da russiske styrker nærmet seg leiren i 1944. Trehus ble brent, gasskamre ble sprengt i luften og drapene ble intensivert. Ansvar for leirene hadde SS. Sommeren 1944 var de daglige drapstallene 9000. Man forlater ikke konsentrasjonsleiren uten at det man har sett har gjort varige inntrykk. Vi passerte

perrongen der de som skulle dø umiddelbart ble skilt ut fra de som kanskje kunne utføre arbeid i leiren noen dager og uker. Vi var innom felles-toalett der fangene måtte gjøre seg ferdige på noen få sekunder og vi så små avlukker der opptil 7 fanger måtte sove sammen. Vi avsluttet med at vår eldste og yngste deltaker la ned hver sin rose på det norske minnesmerket.

NAZISTENE MARSJERER IGJEN I VÅRE GATER

Nazistene marsjerer igjen i våre gater. De tror vi har glemt det som skjedde forrige gang de fikk makt. Blodet, undertrykkelse, myrderier, krig og ødeleggelser - minnene forsvinner ikke selv om krigsgenerasjonen et-

ter hvert dør ut. Det er vår oppgave å hindre at historien gjentar seg. Nynazistene hevder de har rett til å marsjere i våre gater i demokratiets navn. Naziengel har ingen slik rett!

Når nye nazister, bare noen tiår etter deres forgjengere myrdet millioner av mennesker, i ly av ytringsfriheten, krever å spre sitt menneskefiendlige budskap, så bør de ikke få lov til det. "De som ikke husker fortiden, er dømt til å gjenta den." (Santayana).

Krakow

Vi var blitt temmelig forsinket fra Auschwitz, til sjåførens "fortvilelse". Han skulle hjem igjen til Wroclaw etter å ha kjørt oss til vårt hotell i Krakow.

**REISEBREVET LIGGER OGSÅ PÅ
HJEMMESIDEN:
WWW.INTERNASJONALTFORUM.NO**

Det endte jo naturligvis opp med at han leverte oss på feil hotell, og dro. Vi måtte få tre drosjer til å kjøre oss til riktig hotell, Park Inn Radisson Krakow. Taxi er billig i Polen så det kostet oss ikke all verden, men var en irriterende slutt på en lang dag. På hotellet, som var veldig bra, forsvant lommeboken til Jostein. Vi trodde den var gjenglemt i en av drosjene. Ble litt oppstyr. Resepsjonen satte i gang med å ringe taxiskapet og vi gikk ut for å snakke med drosjene som sto utenfor, og snakk om flaks - og ærlighet, en av drosjesjåførene hadde funnet lommeboken ved hotellinngangen og sto og ventet på at eieren skulle komme ut og lete etter den. Litt mot prinsippet om å spise på hoteller tok vi middagen på Park Inn siden det var blitt sent - og ble positivt overrasket. Morgenen etter dro de fleste av oss på besøk til Wawelslottet, midt i byen. Slottet er gedigent. Vi valgte å besøke "crown treasury and armory". Spennende besøk. Vår egen Anders var en usedvanlig kunnskapsrik ciserone

i rustningskammeret (*armory*). På denne høyden hvor slottet ligger har man funnet spor etter mennesker som holdt til her for 50000 år siden. Krakow er i dag Polens nest største by og var tidligere hovedsete for Polens konger. Kong Sigismund I bygget slottet tidlig på 1500 tallet. Dessverre brant den nordøstre delen ned i 1595, men ble gjenoppbygget. I 1609 ble hovedstaden flyttet til Warszawa, dermed ble det vanskeligere tider for slottet i Krakow. Slott og omkringstående bygninger ble neglisjert. I 1655 og i 1702 invaderte svenskene og senere prøyserne. Slottet fikk status som museum straks etter Andre Verdenskrig. På kvelden var det felles og avsluttende middag på restaurant Esther, i det jødiske kvarteret. Levende musikk og hyggelig selskap. Stormen Xavier raste over området om kvelden, styrke 130 km/t. Vi så resultatet dagen etter på vei til flyplassen/Wroclaw. Reklameplakater og store containere var blåst over ende.

: NOEN AVSLUTTENDE KOMMENTARER

Hvis vi forhåpentligvis gjentar en slik vellykket tur for partimedlemmer bør vi kanskje unngå for lange transporttapper og heller holde oss på et sted. Siden vi ønsket å se Wroclaw ble det slik denne gangen. Vi ønsker å takke Ingrid Norstein og Karina Karpinska i den norske ambassaden i Warszawa for hjelpen under dag 2 i Wroclaw, Mats Tangestuen i det jødiske museet i Oslo, Bente Kahan i Wroclaw og Georg Oftedal som lokalkjent, polsktalende kontakt med hotell og bussoperatører.

Enkelte tilbakemeldinger fra deltakerne:

Ørjan: "Tusen takk for veldig hyggelig selskap og en opplevelsersrik tur med masse inntrykk."

Ralf: " Det var en meget interessant og vellykket tur."

Monica: "Takk for hyggelig reisefølge og gode opplevelser sammen!"

Ellen: "Tusen takk for en utrolig tur. Alt var vellykket!!"

Svanhild: "Takk for en flott og innholdsrik tur. Det var fint å bli kjent med dere alle. Jeg var på nippet til å bli hjemme på grunn av sykdom, men nå er jeg veldig glad for at jeg dro. Asbjørn: "Eg takkar dykk

alle for den innholdsrike turen og den gode fellesskapen. Kvar dag gav så mykje."

Denne turen var siste del i Internasjonalt Forums markering av sitt 20-års jubileum 16. august i år.

Dagen ble markert i kjellerstua på Stortinget med middag. Et jubileumshefte er publisert. Foran turen til Polen fikk vi eksklusiv omvisning på det Jødiske museet i Oslo.

y
n
g
s
t
e

o
s

e
l
d
s
t
e

d
e
l
t
a
k
e
r